

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat,

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE DIRECȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vințilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Petiț**, Consilier la Inalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom** Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

— *Proiectul Codului de Procedură civilă* (urmare), de Prof. P. Vasilescu.

— *Transfuziunea sângelui dela cadavre omenesti la om și dreptul civil. Referințe asupra conceptului modern al drepturilor personalității*, (urmare) de George Eliescu, avocat.

— *Aripismul sub robă*, de N. Grue.

JURISPRUDENȚE:

— Inalta Curte de Casație și Justiție, S. Unite: *Primăria com. Roșiori de Vede cu Nae D. Cristescu*, (Daune. Sunt admisibile și direct pe calea dreptului comun nu numai a contenciosului administrativ).

— *Idem s. I: Ministerul Instrucțiunii ș. a. cu Cleopatra Amira*, (Legea agrară, Expropriere pentru utilitate națională. Indisponibilitatea se operează fără plăta prealabilă a indemnizăcii moșiei, Subrogațiune reală. Subrogațiune intențională. Neprevăderea ei prin testamentul defunctului).

— *Idem s. I: Filoștea Nicodin ș. a. cu General Rafael Mărculescu*, (Mențiune în jurnal că părțile au susținut în sensul concluziunilor scrise depuse la dosar. Coostituire de dotă de bunuri imobiliare viitoare. Transcrierea actului numai în registrul de foi dotate dela domic. soțului, fără a fi transcris și în registrul de mutațiuni al situației imobilului. Nu ridică imobilului caracterul de dotalitate. Cîne poate să o invoace?).

— Comemorarea lui Dimitrie Alexandrescu, la Ateneul Român.

PROECTUL CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

(Urmare*)

Expertiza. Sediul materiei este în art. 298—307 din proiect. Principiile proiectului se găsesc și în art. 212—221 din Codul de pr. civ. din Vechiul regat, în art. 18, 19 din legea de accelerare, în art. 302—323 din codul de pr. civ. franceză, în art. 515—553 din codul de pr. civ. rusă, în art. 214—238 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 258—273 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în § 350—367 din codul de pr.

civ. din Ardeal, în § 351—367 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 402—414 din codul de pr. civ. germană.

Art. 300 din proiect, privitor la recuzarea experților, trebuie complectat printr-o dispoziție, care să fixeze ca propunerea de recuzare să se facă de partea interesată în 3 zile dela numirea expertului, afară de cazul când motivul de recuzare s'a aflat în urmă. În acest sens: art. 214 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 309 din codul de pr. civ. franceză, art. 216 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, § 355 din codul de pr. civ. din Bucovina. Această dispoziție este necesară pentru a împiedica tergiversarea procesului.

Art. 302 din proiect privitor la raportul de expertiză, reclamă — de asemenea — o complectare, în vederea accelerării judecării, în sensul că acest raport să fie deus la grefa instanței de judecată cu 10 zile înainte de înfațișare, iar în caz de urgență acest termen micșorându-se până la 1 zi, cu obligația fiecărui expert de a-și motiva părerea. În acest sens: art. 219 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 19 din legea de accelerare, art. 251 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, art. 268 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, § 362 din codul de pr. civ. din Bucovina.

Art. 305 al. 2 din proiect trebuie să precizeze felul recursului contra încheierii de amendă a expertului.

Proiectul mai trebuie să complecteze materia expertizei cu următoarele dispoziții:

Incheierea de admitere a expertizei să determine punctele asupra cărora experții trebuie să se pronunțe. În acest sens: art. 211 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 302 din codul de pr. civ. franceză, art. 517 din codul de pr. civ. rusă. Această dispoziție este necesară pentru ca experții să fie obligați a nu ieși din rolul arătat de instanță.

Concluziile experților din raportul de expertiză rămân la aprecierea judecătorilor, pentru a nu le împiedica libertatea în soluționarea procesului. În acest sens: art. 323 din codul de proc. civ. franceză, art. 553 din codul de pr. civ. rusă.

*) Vezi No. 29, 30, 31, 32, și 33 din 1933.

Incheierea de admitere a expertizei trebuie să fixeze onorariul experților, depunerea lui la greșă în termen de 5 zile dela admitere; dreptul expertului de a ridica jumătate din acest onorariu după depunerea jurământului și restul după depunerea raportului. În acest sens: art. 216 al. 2 și 3 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 18 și 19 al. 3 din legea de accelerare, § 364 din codul de pr. civ. din Ardeal; că mituirea expertului atrage pedeapsa penală: în acest sens, art. 216 al. 5 din codul de pr. civ. din Vechiul regat.

Cercetarea la fața locului. Sediul materiei este în art. 308—310 din proiect. Principiile materiei se găsesc și în art. 222—226 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în art. 295—301 din codul de pr. civ. franceză, art. 119—124, 507—514 din codul de pr. civ. rusă, în art. 239—241 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 274—275 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în § 540—549 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 368—370 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 371, 372 din codul de pr. civ. germană.

Principiile proiectului trebuie completate cu următoarele dispoziții:

Art. 308 din proiect este nevoe să prevadă că cercetarea la fața locului se poate face de un judecător sau de completul instanței, în acest din urmă caz luând parte și procurorul când este obligat să pună concluzii pentru susținerea intereselor celor incapabili. În acest sens: art. 222 și 226 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 300 din codul de pr. civ. franceză.

Părțile, martorii și experții trebuie citați, aceștia din urmă depunând jurământ la fața locului. Art. 223 al. 2 și art. 224 din codul de pr. civ. din Vechiul regat.

Partea, care a cerut această probă, este obligată a depune cheltuielile necesare la greșă instanței de judecată. În acest sens: art. 18 din legea de accelerare și § 349 din codul de pr. civ. din Ardeal.

Interogatorul părților. Sediul materiei este în art. 311—318 din proiect. Principiile proiectului se găsesc și în art. 1204—1206 din codul civil al Vechiului regat, în art. 227—236 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, în § 368—376 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 371—385 din codul de pr. civ. din Bucovina, în art. 324—336 din codul de pr. civ. franceză, în art. 180—192 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în art. 112—114, 479—484 din codul de pr. civ. rusă, în art. 217—221 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Art. 311 din proiect dispune că dacă partea nu are dovezi scrise, sau dacă ele nu sunt îndestulătoare, ea poate cere interogatorul părții potrivnice. Credem că este bine ca proiectul să nu urmeze în această privință dispozițiile codului de pr. civ. din Ardeal (§ 368) sau ale codului de pr. civ. din Bucovina (§ 371), care fac din interogatoriul părții o probă accesorie; proiectul trebuie să urmeze procedura țarilor latine, cari fac din interogator o probă principală, necondiționând-o de lipsa dovezii scrise sau de insuficiența acestor dovezi. Mărturisirea părții fiind o probă, din care judecătorul poate să descopere în mod direct adevărul, este bine ca acest fel de probă să fie pus pe ace-

laș plan ca și înscrisul. Pentru aceste considerațiuni propunem ca art. 311 din proiect să fie înlocuit cu art. 227 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, care condiționează interogatorul numai în interesul legitim al părții, care-l cere, de faptele personale în legătură cu pricina, ce duc la deslășirea ei. În acest sens, este și art. 324 din codul de pr. civ. franceză, și chiar art. 313 din proiect, care vorbește despre admisibilitatea acestei probe.

Art. 213 al. 2 din proiect dispune că instanța va decide, dacă din mai mulți reprezentanți ai aceleiași persoane urmează să fie chemați la interogator numai unul sau mai mulți. Acest aliniat trebuie completat cu dispoziția că dacă sunt mai multe părți cu aceleași interese sau cu legătură de interese în proces, recunoașterea uneia din ele n'are putere de dovadă față de celelalte părți, că numai dacă obiectul procesului este indivizibil, sau este vorba de o obligație solidară, recunoașterea uneia din părți, va fi opozabilă și celelalte părți, întrucât această recunoaștere concordă cu faptele procesului. În acest sens este și art. 482 și 483 din codul de pr. civ. rusă.

Art. 314 punctul 3 din proiect dispune că interogatorul este inadmisibil, dacă faptul este dovedit în alt mod. Pentru a nu da loc la discuții și contradicții, credem că acest punct trebuie înlăturat din proiect. În adevăr, interogatorul ca și orice altă probă — afară de jurământ, se administrează la începutul procesului or, dovada faptelor de care vorbește punctul 3 din art. 314, nu se poate cunoaște de instanță decât după administrarea probelor și după ce judecătorii au intrat în deliberare.

În ipoteza când interogatorul va fi considerat ca o probă principală în proces, urmează să fie eliminat și al. 2 din punctul 3 de sub art. 314, care dispune că instanța poate amâna sau înlătura chemarea la interogator, dacă din datele procesului reese că faptul poate fi dovedit prin înscrișuri.

Aliniatul 1 din art. 316 din proiect trebuie completat în sensul că răspunsul la interogator nu se poate da după un proiect scris, pentru a se înlătura — pe cât este cu putință — răspunsul nesincer. În acest sens: art. 228 al. 2 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 183 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 317 din proiect dispune că dacă partea, lără să arate motive temeinice, refuză să răspundă la interogator, sau nu se înfățișează, instanța va avea dreptul de liberă apreciere privitor la aceste împrejurări, ținând seamă de datele procesului. Acest articol credem că este bine să fie completat cu al. 2 din art. 234 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, care dispune că în cazul când instanța nu consideră aceste împrejurări ca o mărturisire completă, le poate considera ca un început de probă scrisă completându-le cu proba cu martori sau jurământul supletoriu. Tot ca o completare a acestui articol ar fi utilă înscrișarea unei dispoziții, că în cursul procesului, partea, care a lipsit dela interogator, poate să se prezinte să răspundă la interogator, sau înaintea primei instanțe sau înaintea instanței de apel. Prin această dispoziție, proiectul ar împlini o lacună a codului de

pr. civ. din Vechiul regat, dată la iveală de jurisprudența noastră. (Cas. I, dec. 440, 24 Febr. 1928, *Curierul Judiciar* nr. 313 din 1929; Cas. I, decizia 5797 din 1926, *Jurisprudența Generală* 515 din 1927. În acest sens este și art. 351 din codul de pr. civ. franceză).

Materia interogatorului mai are nevoie de următoarele complectări în proiect:

Când partea chemată la interogator nu se poate prezenta în instanță din pricina boalei sau a depărțării justificate, instanța poate dispune luarea interogatorului prin comisie rogatorie. În acest sens: art. 236 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 526 și 528 din codul de pr. civ. franceză, art. 189—192 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Mărturisirea făcută de parte înainte de proces — mărturisirea extrajudiciară — poate să-i fie opusă în proces, dacă obiectul contestației poate fi dovedit cu martori. În acest sens sunt art. 1204, 1205 din codul civil din Vechiul regat; sau — independent de admisibilitatea dovezii cu martori — dacă mărturisirea a fost făcută de parte înaintea unui funcționar, care avea calitatea s'o primească, iar mărturisirea stă în legătură cu obiectul procesului. În acest art. 219 din proiectul codului de procedură civilă italiană Mortara.

Mărturisirea fiind indivizibilă nu se poate despărți, afară numai dacă o parte din mărturisire nu are legătură cu faptul principal, că mărturisirea nu se poate revoca, decât numai pentru eroare de fapt. În acest sens: art. 1206 al. 2 din codul civil din Vechiul regat, art. 481 din codul de pr. civ. rusă, art. 220 și 221 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Administrațiile, stabilimentele publice sau de utilitate publică, instituțiile guvernate de statute potrivit legii, vor răspunde la interogator printr'un agent sau administrator cu procură specială. În acest sens: art. 235 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 356 din codul de pr. civ. franceză, art. 181 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Declarațiile părții făcute în instanță — declarațiile spontane — îi sunt opozabile fără a fi semnate de ea. Prin această dispoziție proiectul împlinește iarăși o lacună relevată în practica judiciară de jurisprudența noastră. (Cas. I, dec. 257, 20 Febr. 1928, *Jurisprudența Generală*, 824 din 1928; Cas. I, decizia 209, 31 Ian. 1928, *Jurisprudența Generală* 4567 din 1928; Cas. I, dec. 2462, 21 Noiembrie 1928, *Jurisprudența Generală* 1035 din 1929).

Jurământul părților. Sediul materiei este în art. 319—325 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în parte și în art. 1207—1222 din codul civil al Vechiului regat, în art. 237—246 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, în art. 14 al. a din legea accelerării, în § 327 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 445—484 din codul de pr. civ. germană, în art. 115—118, 485—498 din codul de pr. civ. rusă, în art. 193—212 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în art. 225—228 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Art. 319 al. 1 din proiect dispune că partea poate să defere părții protivnice jurământul cu privire la faptele personale hotărâtoare în proces. Pentru a curma discuțiuni privitoare la admisibilitatea jurământului, acest aliniat trebuie complectat cu dispozițiunile că jurământul se poate deferi în orice fel de contestațiuni — în acest sens este art. 1208 din codul de pr. civ. din Vechiul regat — și pentru fapte generatoare de drepturi de care părțile pot să dispună — în acest sens sunt art. 118 al. 2 și 497 al. 4 din codul de pr. civ. rusă, Art. 519 — pentru a preciza chestiunea — trebuie complectat cu un aliniat care să prevadă că încheierea de admiterea jurământului să determine faptele jurământului. În acest sens: art. 237 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 487 din codul de pr. civ. rusă, art. 206 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 322 al. 1 din proiect dispune că partea căreia i s'a deferit jurământul, poate să-l referă celeilalte părți. Acest aliniat trebuie complectat cu dispozițiunea ca faptele jurământului deferit să fie personale părții căreia jurământul se referă. În acest sens, art. 1212 din codul civil al Vechiului regat, art. 198 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 322 al. 3 din proiect dispune că refuzul părții de a presta jurământul primit sau lipsa ei fără motiv temeinic, la termenul fixat în acest scop, sunt lăsate la libera apreciere a instanței care va ține seamă de datele procesului. Pentru a împlini lacune date la iveală în practica judiciară de jurisprudența noastră, acest aliniat trebuie complectat cu dispoziția că în caz de lipsă partea se poate prezenta înaintea instanței de apel să presteze jurământul. În acest sens: (Cas. I, 29 Oct. 1928, *Pand. Rom.* partea I, 1 din 1929 și *Jurisprudența Generală*, 65 din 1929; Cas. I, decizia 2127, 4 Oct. 1927, *Jurisprudența Generală* 407 din 1928, iar în caz de refuz nu se mai poate prezenta. În acest sens: Cas. I, dec. 3597, 6 Oct. 1926, *Jurisprudența Generală* 145 din 1927; Trib. Dorohoi, sent. 301, 18 Noiembrie 1933, *Jurisprudența Generală* 1315 din 1923).

Art. 322 mai trebuie complectat cu un aliniat, care să prevadă efectul jurământului prestat sau refuzat. În primul caz, el face o dovadă în favoarea părții și a moștenitorilor săi, în al doilea caz, această dovadă este contra lor. În acest sens: art. 1211 și 1215 din codul civil al Vechiului regat, art. 201 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Materia jurământului mai trebuie complectată în proiect cu următoarele dispoziții, care vor transforma în texte pozitive de lege, puncte câștigate în știință, de un real folos, dar cari lipsesc însă în proiect:

Jurământul supletoriu prevăzut în art. 1207 al. 2, 1219—1221 din codul civil al Vechiului regat, în § 476 din codul de pr. civ. germană, în art. 193 al. 2, 202, 203 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în art. 228 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Jurământul estimatoriu prevăzut în art. 1222 din codul civil al Vechiului regat, în art. 205 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Libera apreciere a instanței sub condiția motiverii de a respinge jurământul vexatoriu, punct stabilit în jurisprudență. (Cas. II, decizia 180 din 1928, *Jurisprudența Generală* 1407 din 1928; Cas. I, decizia 4210, 19 Noembrie 1926, *Jurisprudența Generală* 998 din 1927; Cas. I, decizia 1850, 26 Sept. 1920, *Jurisprudența Generală* 1473 din 1920).

Prestarea jurământului de justițiabilii de rit mozaic în ședință fără prezența rabinului și aducerea tablelor lui Moise, pentru a se curma situația instabilă din jurisprudență. (C. apel s. IV București, 24 Mai 1925, *Jurisprudența Generală* 579 din 1924; Trib. R.-Sărat, 26 Noembrie 1927, *Pand. Rom.* partea III-a, 74 din 1924, care preconizează prezența rabinului și aducerea tablelor lui Moise, iar judecătoria rurală Fălești, dos. 2099 din 1928, *Jurisprudența Generală* 764 din 1928, în sens contrar).

Admiterea jurământului subsidiar deferit de partea care n'a făcut dovada completă în proces, jurământ primit în jurisprudență. (Cas. I, 17 Martie 1926, *Pand. Rom.* partea I-a, 57 din 1927; Trib. Ilfov s. I-a com., sent. 386, 6 Iunie 1923, *Jurisprudența Generală* 757 din 1923).

Jurământul fiind indivizibil, nu se poate scinda, afară numai dacă mărturisirea nu este în legătură cu faptul principal.

Partea, care deferă sau referă jurământul, nu mai poate proba falsitatea jurământului pe cale civilă. În acest sens: art. 1213 din codul civil al Vechiului regat, art. 199 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Preconizarea jurământului și a efectului său în obligațiile solidare. În acest sens: art. 1216—1218 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 201 al. 2 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Proiectul trebuie să cuprindă dispozițiuni complete, întrucât viitorul cod de procedură civilă concentrează în conținutul său și partea referitoare la fondul probelor din celelalte coduri.

Hotărârile. Sediul materiei este în art. 326—357 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în parte și în art. 115—161 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, în art. 91, 92, 94 din legea judecătorilor de oc. a Vechiului regat, în art. 161, 162, 173, 192, 206, 229 din codul de pr. pen. al Vechiului regat, în § 387—410 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 390—430 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 300—347 din codul de pr. civ. germană, în art. 129—155 din codul de pr. civ. franceză, în art. 334—355 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 107—121, 137—142 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în art. 273—297 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Art. 326 din proiect dispune că hotărârile prin care instanța termină procesul, se numesc la judecătoria și tribunale sentințe, iar la Curțile de apel și Curtea de casație deciziuni. Toate celelalte hotărâri sunt încheieri. Propunem ca hotărârile judecătorilor să fie numite tot ca până acum cărți de judecată. Această denumire a pătruns în obiceiuri. Privitor la încheieri o bună definiție o dă

legea judecătorilor de ocoale din Vechiul regat în art. 91 al. 2.

Art. 327 din proiect dispune că dacă instanța este alcătuită din mai mulți judecători, deliberarea se va face în lipsa părților. Acest aliniat nu este bine redactat. Pentru a nu se produce confuzie că în caz când instanța este compusă dintr'un singur judecător, deliberarea s'ar putea face față de părți, propunem ca aliniatul 2 din acest articol să fie redactat astfel: Deliberarea se va face în lipsa părților. Când instanța este alcătuită din mai mulți judecători, hotărârea se va forma prin culegerea părerii fiecăruia dintre judecători, cari au luat parte la desbateri, începând cu cel mai nou în grad. La acest aliniat mai trebuie adăugată dispoziția că judecătorul raportor — dacă s'a numit în proces acest judecător — va vota cel dintâi, iar președintele la urmă. În acest sens este art. 115 din codul de pr. civ. al Vechiului regat. *Aliniatul 4 din art. 327* dispune că în caz de divergență desbaterile vor fi repetate numai asupra punctului rămas în divergență. Acest aliniat trebuie completat cu dispoziția că judecătorii pot reveni asupra părerii de mai înainte. În acest sens este și art. 117 al. 4 din codul de pr. civ. al Vechiului Regat.

Art. 330 din proiect dispune că dacă instanța a fost alcătuită de mai mulți judecători, președintele va însărcina pe unul din ei cu redactarea motivelor hotărârii. Această dispoziție trebuie completată în sensul că dacă instanța este compusă numai dintr'un singur judecător redactarea motivelor o va face acest judecător. Și mai departe: În caz de divergență minoritatea va fi obligată să-și motiveze părerea. În acest sens: art. 118 al. 4 din codul de pr. civ. al Vechiului regat.

Art. 331 din proiect dispune că dacă în cursul judecății s'a ivit o schimbare în alcătuirea instanței, procesul se va desbata din nou. Expresia în cursul judecății este improprie; această expresie s'ar putea interpreta că este vorba de o schimbare în cursul procesului, termenul de proces având și înțelesul de judecată. Pentru înlăturarea confuziei este bine să se spună, dacă în timpul desbaterii, sau în timpul desbaterii, sau în timpul deliberării până la pronunțare s'ar ivi o schimbare în alcătuirea instanței, procesul se va desbata din nou. În cursul procesului se știe că alcătuirea instanței se poate schimba.

Art. 333 din proiect pe lângă dispozițiile arătate mai trebuie să cuprindă:

Numele, pronumele judecătorilor cari au luat parte la desbateri, precum și a procurorului, dacă a pus concluzii spre a se putea constata regulata constituire a instanței și dacă hotărârea cuprinde elementele cerute de lege. În acest sens: art. 123 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, § 417 din codul de pr. civ. din Bucovina, § 313 al. 2 din codul de pr. civ. german, art. 701 din codul de pr. civ. rusă, art. 113 al. 3 din legea de procedură civilă a Cantonului de Geneva.

Sușinerile părților pentru a se putea constata omisiunile esențiale din hotărâre. În acest sens § 113 al. 3 din codul de pr. civ. germană.

Declarațiile și mărturișirile părților în instanță, pentru a servi ca elemente de dovadă în proces

și în motivarea hotărârii. În acest sens: art. 124 din codul de pr. civ. al Vechiului regat.

Termenul de grație și cazurile când acest termen nu poate avea loc, pentru ca legea să vină în ajutorul debitorului nenorocit. În acest sens: art. 126 și 128 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 1101 din codul civil din Vechiul regat, art. 44 și 312 din codul de comerț din Vechiul regat, art. 122—124 din codul de pr. civ. franceză, art. 136 din codul de pr. civ. rusă.

Căile de atac contra hotărârii pentru a atrage luarea aminte a părților asupra puținței de îndreptare a greșelilor făcute înaintea instanței inferioare. În acest sens: art. 125 din codul de pr. civ. din Vechiul regat.

Art. 334 al. 2 din proiect — în cazul tranzacției, recunoașterii sau renunțării la un drept sau la o acțiune prevăzută în al. 1. — dispune că partea reprezentată prin avocat va putea prezenta procesul hotărârii pe un formular completat. Pentru înlăturarea oricărei discuții, dacă partea neprezentată prin avocat n'ar putea face aceasta, propunem un aliniat mai general: în aceste cazuri părțile pot prezenta învoiala lor verbal sau printr'un înscris.

Art. 335 din proiect vorbind despre executarea prestației, despre prestațiunile periodice, este locul să vorbească și despre hotărârea care obligă la restituirea de fructe prevăzută în art. 139 din codul de pr. civ. al Vechiului regat și în art. 129 din codul de pr. civ. franceză. Și tot în legătură cu ce trebuie să conțină o hotărâre, credem că este bine ca proiectul să prevadă că o hotărâre nu poate accorda ce nu s'a cerut, nici mai mult decât ce s'a cerut. În acest sens: § 308 din cod. de pr. civ. germană și art. 131 și 706 din codul de pr. civ. rusă.

Art. 339 din proiect vorbind despre dreptul oricărui interesat de a cere președintelui copie după hotărârea dată, trebuie completat cu o dispoziție care să prevadă că în cazul desbaterilor secrete, interesatul, care n'a luat parte în proces, trebuie să justifice felul interesului pentru a i se libera copia după hotărâre. În acest sens e și art. 34 al. 3 din codul de pr. civ. din Vechiul regat. Și mai departe proiectul trebuie să mai prevadă, în acest articol că copia după hotărârea investită cu formula executorie nu se poate libera decât părții câștigătoare de proces sau reprezentanților ei — în acest sens: art. 136 din codul de pr. civ. din Vechiul regat și art. 118 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, — iar când această copie s'a pierdut, furat sau distrus, a doua copie nu se poate libera decât prin ordonanță prezidențială față cu părțile. În acest sens: art. 120 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 340 din proiect vorbind despre renunțările la căile de atac contra hotărârilor, trebuie să prevadă și dispoziția că nu se poate renunța înainte de pronunțare la o cale de atac pe cale de convenție, pentru a înlătura constrângerea de voință în materie de contract și pentru a înlătura orice discuție în această privință. În acest sens: art. 410 al. 3 din codul de pr. civ. din Ardeal.

Art. 342 din proiect în dispoziția finală spune că partea care a făcut apel sau recurs poate cere

executarea hotărârii sau a unei părți din hotărâre, când partea potrivnică nu poate face sau nu a făcut apel sau recurs. Acest articol trebuie modificat. În adevăr, de posibilitatea recursului din partea părții adverse nu poate fi vorba, recursul nefiind suspensiv de executare.

Apoi, privitor la executarea hotărârii din partea apelantului sau a recurentului, în multe cazuri, această executare atrage mulțumirea implicită față cu hotărârea atacată și renunțarea tacită la calea de atac pusă în valoare. Rare sunt cazurile când apelul sau recursul poate rămâne în ființă după executarea hotărârii. Un caz de acest fel este când obiectul procesului îl formează scăderea fără motiv legal a lefei sau pensiei. În acest caz, reclamantul, apelantul, sau recurentul trebuie să-și încaseze leafa sau pensia ca să poată trăi. În cât această parte finală a art. 342, trebuie să adauge că executarea hotărârii se poate face în total sau în parte, când ea n'ar atrage mulțumirea tacită dată pe hotărârea atacată prin apel sau recurs, adică executarea trebuie făcută cu rezervă.

Art. 345 din proiect vorbind despre autoritatea lucrului judecat, trebuie să menționeze că acest efect se referă nu numai la părți, dar și la reprezentanții lor. În acest sens art. 1201 din codul civil al Vechiului Regat și art. 112 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 346 din proiect dispune că dacă hotărârea definitivă n'a creat autoritate, de lucru judecat privitor la dreptul reclamat prin acțiune, efectele intentării acțiunii în afară de cele cu caracter procedural se vor menține, dacă reclamantul intenționează o nouă acțiune în termen de 15 zile dela data când hotărârea a rămas definitivă. Pentru a nu crea decăderi de drepturi și surprinderi, față de justițiabili, propunem desființarea acestui articol din proiect, rămânând ca partea interesată să pornească acțiunea nouă în tot timpul cât dreptul nu i s'a prescris. Art. 347 din proiect trebuie să precizeze în ce chip se dă hotărârea în lipsă.

Art. 348 din proiect dispune că în lipsa reclamantului pârâtul poate cere respingerea acțiunii ca nesuținută. Acest aliniat trebuie completat cu dispoziția: afară de cazul când reclamantul are dovedită acțiunea cu dovezi aflate în dosar, caz în care acțiunea trebuie să fie admisă în lipsă. În acest sens: art. 29 din legea accelerării.

Art. 353 din proiect dispune că la cererea oricăreia din părți instanța poate da hotărâri separate asupra oșebitelor capete de cerere, sau pentru unele din ele, la care partea a renunțat ori pe care partea potrivnică le-a recunoscut sau care pot fi separate și soluționate de îndată. Acest articol trebuie completat cu dispoziția: când instanța socotește că buna administrație a justiției nu este atinsă. În acest sens: § 301 din codul de pr. civ. germană.

Art. 355 al. 1 din proiect dispune că erorile materiale strecurate într'o hotărâre pot fi rectificate și din oficiu cât timp hotărârea nu a devenit definitivă. Acest aliniat trebuie completat cu dispoziția că aceste erori pot fi îndreptate și la cererea părții oricând. Este bine ca părțile din proces să poată cere nelimitat îndreptarea erorilor

materiale strecurate în hotărâre, de oarece părțile le pot observa mai târziu. În acest sens: § 407 din codul de pr. civ. din Ardeal, § 419 din codul de pr. civ. din Bucovina, § 319 din codul de pr. civ. germană.

Art. 356 din proiect trebuie să prevadă calea de atac contra hotărârei date în materie de rectificare.

(va urma)

P. VASILESCU

Profesor de Procedură Civilă la Universitatea din Iași

TRANSFUZIUNEA SÂNGELUI DELA CADAVRE OMENEȘTI LA OM ȘI DREPTUL CIVIL

(Referințe asupra conceptului modern al drepturilor personalității)

(Urmare)

3. *Dreptul individului asupra figurei sale, asupra aspectului său fizic sau psihicului său, dreptul asupra ideilor sale sau simplelor sale convorbiri; dreptul individului de a-și organiza genul de viață, felul de trai.*

Iată o serie de drepturi care compun de asemenea sfera dreptului personalității.

Ori, nu este vreunul din aceste drepturi, de o esență atât de sublimată, de eterică și divină (dacă trebuie ascultată teoria sanctității și inviolabilității persoanei morale și fizice omenești) care să nu fi fost și să nu fie patrimonializat, comercializat prin convențiuni tot mai numeroase și tot mai des validate de instanțele judecătorești.

Contemporanul se poate valabil angaja, să lase să i se reproducă figura numai de anume fotograf, să i se transmită posterității portretul artistic, numai de anume pictori, evident după convenita incasare a echivalentului bănesc al acestei neplăceri a exclusivității reproducerii. Contemporanul se poate valabil angaja să nu apară decât în anume îmbrăcăminte, cu anumite podoabe, să se mobilizeze numai cu mobile de un stil stabilit, să consume în public numai comestibile convenite, contractând cu furnizorii respectivi asemenea convențiuni: să apară numai în anume societate și numai după ce „managerul” său a incasat dela acea societate cuvenitul onorariu pentru plăcerea cauzată societății de apariția senzațională personalității: contemporanul poate acorda exclusivitatea interview-urilor sale, pentru o perioadă de timp sau toată viața, unui anume gazetar sau organ de publicistică. Până și numărul surâsurilor, acceselor de melancolie, gesturilor de lasitudine, sau stărilor de exuberanță într-o anume seară, poate fi regulată prin învoeli între individul respectiv și o întreprindere, prin învoeli respectabile și respectate. Contemporanul se poate lăsa studiat și descris de biografi sau psihiatri sau psihoanaliști, contra plată.

Persoana morală umană s'a pulverizat într-o serie de drepturi, care toate sunt obiecte de tot atâtea convențiuni, aranjamente producătoare de venituri, convențiuni ce trebuiesc respectate de

partea ce le-a contractat, sub sancțiunea de a fi constrânsă la respectare cel puțin prin executarea prin echivalent, adică obligarea la despăgubiri. Mai poate să-și găsească locul într-o asemenea atmosferă, care constituie climatul de neîngăduit al vieții contemporane, principiul sanctității și inviolabilității persoanei morale umane?

Sunt în legea de organizare judecătorească, cât și în statutul funcționarilor publici, dispozițiuni, care aduc restricțiuni libertății omenești, impunând anume gen de trai categoriilor de persoane pe care le regentează (vezi, de exemplu, art. 127, 135 și 136 din legea din 1924, de organizare judecătorească). Acele dispozițiuni restrictive sunt tot atât de conciliabile cu principiul respectului integrității persoanei morale umane, ca și restricțiunile aduse persoanei omenești prin convențiuni de genul celor mai sus analizate, caracterizate ca simple „americanisme” de unii autori. Aprobarea unora, impune necesarmente admiterea și validarea celorlalte.

4. *Tranzacțiuni asupra vieții umane, asupra corpului și cadavrului omenești.*

În concepția clasică a drepturilor personalității fizice omenești, evident orice tranzacțiune privind integritatea persoanei fizice umane, nu era posibilă, indiferent de scopul urmărit prin acea convențiune. Colectivitatea nu impunea și nu permitea individului sacrificiul vieții sale, sau riscarea integrității ființei sale fizice, decât pentru apărarea armată a colectivității, în caz de agresiune inamică.

Practica juridică contemporană, în mai largă măsură, ca și dreptul pozitiv contemporan, în mai mică măsură, cunosc însă o serie de situațiuni juridice, în care există aranjamente referitor la viața omenească, sau la integritatea persoanei fizice omenești, din acele convențiuni decurgând riscuri pentru integritatea persoanei fizice omenești.

a) *Clauzele de exonerarea riscurilor de accidente sau de limitarea responsabilității pentru asemenea riscuri.*

Alături de teoria riscului acceptat, care începe să intre tot mai mult în conștiința juridică a contemporanului, (eliminând responsabilitatea în atâtea cazuri, sau atenuând-o în atâtea alte cazuri precum transportul benevol, tratamente medicale mecanice sau radioterapice, chirurgie, estetică, tratamentele înștitutelor de înfrumusețare, etc.), teorie examinată de Jossierand în lucrarea sus citată, cu atâta atențiune că nu mai necesită amplificări aici, o altă inovațiune în domeniul materiei responsabilității este *curentul de validarea clauzelor de exonerarea riscurilor de accidente sau de limitarea responsabilității pentru asemenea riscuri*. Trimet la expunerea magistrală a lui Demogue, care aproape epuizează materia. (Tr. de oblig. en génér. T. V. No. 1164—1229).

Toate aceste situațiuni sau convențiuni în care se limitează sau se înlătură responsabilitatea autorului accidentelor, a patronului autorului accidentelor, a proprietarului lucrului neînsuflețit sau animalului cauzator de accident sunt tot atâtea atingeri flagrante aduse principiului respectului

integrității persoanei fizice umane. Toate constituiesc indirecte încurajări la neatenție, la imprudențe care periclitează acea integritate. Totuși, viața socială nu e posibilă fără oarecare securitate pentru întreprinzător; fără limitarea riscurilor activității lui producătoare, utilă colectivității. De aceea individul și sacrosancta lui personalitate au fost sacrificați interesului social. Variaza cota sacrificiului impus, după importanța ce prezintă pentru interesul social genul de activitate al întreprinzătorului, sau după avântul ce legislatorul, doctrina sau justiția voesc să imprime unui anume gen de activitate createoare, avânt încătușat de enormitatea riscurilor posibile, inevitabile și necalculabile. (Astfel în Franța, s'a promulgat legea din 31 Mai 1924, relativ la navigația aeriană, care în art. 42 și 48, permite clauzele de exonerare de răspundere de accidente în asemenea gen de locomoție (Vezi textul legii și jurisprudențele respective în acel complect, până la 1927, repertoriu de jurisprudențe asupra responsabilității civile, ce este lucrarea lui Gardenat și Salmon-Ricci, „De la responsabilité civile” 1927. La paginile 667 și urm. din această lucrare, sunt citate jurisprudențele franceze care aplică teoria riscului acceptat).

Contractul de asigurarea vieții, — care la apariția sa a deslănțuit o revoltă aproape unanimă în lumea juriștilor, aceștia subliniindu-i imoralitatea cu aceleași argumente cu care azi sunt combătute atâtea instituțiuni juridice similare, (analizate în corpul prezentului articol), — este definitiv intrat în conștiința morală și juridică a contemporanilor.

Faimosul art. 148 din legea română din 1912 a asigurărilor muncitorești, constituia o dispozițiune de drept pozitiv care consacra caracteru moral, licit, conform bunelor moravuri, a limitărilor convenționale a responsabilității pentru riscurile din accidente, inerente activității industriale.

Merită atențiune și regulamentul din 27 August 1929 pentru transport pe C. F. R., care în art. 31 declară că nu răspunde C.F.R.-ul când accidentul se datorește fie unui caz fortuit sau de forță majoră, fie culpei accidentatului sau neobservării prescripțiilor din regulamentul acesta sau din legea de poliție a C.F.R. Legalitatea acestei dispoziții regulamentare, care încearcă o derogare dela principiul nulității clauzelor de exonerare de răspundere impuse de cărauși (principiul art. 441 cod. com.), trebuie deci examinată și în lumina conceptului modern al dreptului personalității și a teoriei riscului acceptat.

Observ că legea română din 5 Iunie 1932 pentru organizarea aeronauticii în art. 164 prevede obligațiunea pentru întreprinzătorul de servicii aeriene sau constructorul de aeronave, să asigure contra accidentelor de sbor, personalul utilizat cât și pe pasagerii plătitori.

b) *Convențiile pentru organizări de întreceri sportive.*

Sportul, — această ocupațiune exclusivă a unora și agrementul de predilecție a multora dintre contemporani — s'a integrat în Drept, dacă nu în cel pozitiv, cel puțin în practica judiciară.

Numeroase sunt conflictele de drept născute din angajamentele pentru întreceri sportive. De când exhibițiile sportive cele mai brutale au fost recunoscute ca licite, prin impunerea veniturilor realizate din ele la impozitele directe, cât și crearea unor oficii etatizate de cultivarea tuturor genurilor de sporturi (indiferent de consecințele ce le au pentru integritatea persoanei fizice omești), — cu greu instanțele judecătorești vor mai putea respinge acțiunile acelor care invocând convenții de organizări de întreceri sportive, vor cere constrângerea semnatarilor unor asemenea convențiuni la stricta lor respectare, fie prin executarea directă, fie prin echivalent.

Deși scopul imediat, uneori nu e *laudabil*, așa cum cere Ripert ca o condițiune esențială pentru validitatea unor asemenea tranzacțiuni, totuși, dat fiind rezultatele finale ale sportului (pe cât se pare înviorarea și regenerarea rasei ce le practică) nu se poate discuta caracterul licit al acestor convențiuni. Ele nu mai înfioară pe nimeni prin pretinsa lor imoralitate și ilicitețe, cum nu mai îngrozesc asigurările de viață.

Trebue deasemenea debutat din pretențiuni de despăgubiri sportivul, care ar acționa pe partenerii săi sau organizatorul exhibiției sportive, în care a suferit leziuni: este sacrificiul lui permis, pentru care nu i se datorește nimic de colectivitate, sacrificiul pentru interesele conservării rasei, ce se vrea robustă, ca să combată cu șanse de succes lupta pentru existență în concurența aprigă mondială.

Va urma

GEORGE ELIESCU

Avocat

Arivismul sub robă

În atmosfera înăbușitoare a arivismului ce domnește în zilele noastre pe întreg domeniul vieții sociale, — deci și în judicatură, — cei mai vechi își aduc aminte cu drag și regret de magistratura decadelor antebelice 1907—1916, căreia i-am putea spune magistratura stelianistă, fiindcă era animată de suflul marelui ministru de justiție Toma Stelian, care a reorganizat-o după răscoalele din 1907. Nu cred că este această frumoasă amintire, o simplă iuzie a omului ajuns la maturitate, care privind în jurul său cu spiritul critic al vârstei crepusculare, preferă să evoce timpurile de altădată scaldate în zorile trandafirii ale tinereții. Nu e o simplă comparație subiectivă între două stări de suflet, ci o constatare obiectivă a realității triste de azi, fiindcă e confirmată de atestări cari nu pot fi puse la îndoială. Magistratura de atunci, îmbrățiată de Toma Stelian în toate colțurile țării, făcând ambufanța prin sate și lucrând în grele condiții pentru aplicarea reformelor sociale, cu care legiuitorul de atunci credea că poate să aducă vindecarea și pacea socială după criza gravă a răscoalelor țărănești, era într'adevăr încălzită de focul sacru apostolic, era însuflețită de sentimentul dreptății sociale și conștiința misiunii sale. — judecătorii de atunci, susținuți de ministru și de opinia publică, aveau credință în misiunea lor, o credință vie și dătătoare de puteri, pe care cei de astăzi nu o mai pot avea. În afara corpului ea le dădea un mare prestigiu social; iar înlăuntru producea un sentiment de orgoliu colectiv, care e un pivot mai solid, o sursă energetică mai dinamică decât orgoliul individual, adică arivismul ce însuflețește generația de astăzi. Pe atunci, fiecare

avea refrântă în sufletul său o părtică din idealul comun, din utopismul generos, care-l făcea să muncească dezinteresat și să suporte cu răbdare greul vieții. Astăzi, deși egoismele se frământă și indivizii se sbuciumă, precum crabii într'un pânec, domnește în corp un marasm sufletesc, care și are de sigur o parte însemnată în deficitul total. E cazul de a exclama :

Quantum mutatus ab illo!

— Obișnuită cu aplicarea normelor de justiție și drept judicatura simte mai dureros ca alte ramuri lipsa factorilor spirițuali din trecut, cărora li s'a substituit arbitrarul și bunul plac, cele două porți ale arivismului, a cărui prezență o constatăm cu toții mai ales cu pilejul mișcărilor din corp.

Nepotismul și favoritismul, promotorii arivismului, domneau de sigur și înainte de războiu (1), acum însă crește și se dezvoltă ca fibroane uriașe pe un teren bolnav.

Cei ce dispun de soarta magistratilor nu consideră mișcările în magistratură ca chestiuni de conștiință sau probleme sociale de cea mai mare importanță, ci ca pe simple „chestiuni de rezolvat“, jocuri în care intră ca factori principali interesul personal, adică menajarea relațiilor de rudenie și prietenie, pecum și interesul de partid, care-i o derivație a celui dintâi. În regimul democrației parlamentare bazat pe ficțiunea suveranității naționale, cei ce dețin puterea se cred desecri suverani și liberi de a lucra cum le place (sic volo sic jubeo), cu dreptul de a aprecia discreționar cum trebuie să funcționeze serviciul ce conduc. Ei nu sunt pătrunși de sentimentul răspunderii, de acea strictă corespondență, care după cum spune Duguit, trebuie să existe între posesiunea puterii și obligațiunea juridică de a organiza și garanta buna funcționare a serviciului public în fruntea căruia stau. De aceea în statutul magistraturei nu veți găsi reguli sincere și norme obiective, care să pună frâu tendinței naturale a guvernanților spre abuz și să protejeze efectiv dreptul magistratului în interesul însuși al serviciului. Puținele reguli care există în lege în această privință figurează doar ca simple deziderate. Avansările și transferările se vor face dar mai mult la alegere, *id est* după „meritul personal“, meritul în judicatură fiind o calitate ascunsă ca miezul fructului sub o coajă modestă, care se deghioacă greu. Singurul merit — vechimea — care e ușor de constatat și înseamnă ceva, fiindcă reprezintă munca acumulată în folosul societății, nu are sau are prea puțin curs, fiindcă nu oferă priză politicianismului. E drept că din când în când se face și câte o avansare la vechime pentru decență și salvarea sistemului. Ceea ce însă ar trebui să fie regula, s'a transformat în excepție.

În fața porților se îngrămădesc așa dar mai mult tinerii „activi“ și „meritosi“. Stau polarizați în jurul diferiților oameni politici cu trecere, ca pilitura de fer pe magnet. Iar când porțile se deschid, dau navală fără să mai cete în lături. Ca la praznic. Toți se înfig, se îndeasă, se agăță, cu mâinile, cu picioarele. Nu trebuie să ajungi după ce se ridică masa! Nu sunt timpurile pentru așteptare! În locul înțeleptului *măine*, aleg pe sigurul *azi*. Nu trebuie lăsată vrabia din mână pentru cioara din par.

Vai, celor care se codesc, căci ei vor rămâne la urmă! Vai, celor ce se opresc, căci ei vor sta locului! Vai, celor ce cad căci ei nu se vor mai scula! Peste ei calea și trec cei tineri și îndrăzneți, cei din urmă. Cei căzuți nu au decât să își înfunde fața în țărână, să-și înăbușe strigătele, cari nu mai mișcă pe nimeni, cari nu mai sunt auzite de nimeni. Uitarea crește peste ei, ca iarba peste cei morți!

Vae victis! Gloria victoribus!

Întâmplător dacă se găsește vreunul să-și strige tare ne-

dreptătea făcută, cu sufletul ars de indignare și revoltă, ei este lovit și alungat cu ură, ca acei „*fuorosciti*“ aruncați „extra muros“ din cetatea muma, ale cărei acte au îndrăznit să le critice.

Toți tind să parvie la o situație mai înaltă, pentru a eși de sub autoritatea unor șefi erarhici, și a domina la rândul lor pe alții, nu atât din considerații materialiste sau de vanitate, ci dintr'o tendință naturală de dezvoltare, din tendința spre fericire. În adevăr, formula matematică a fericirii ar fi, după un filosof, aceasta:

$$F = Q \frac{P}{A}$$

În această formulă **Q** reprezintă elementul subiectiv al individului (aplicată la națiuni un număr de cantități finite), **P** este progresul obținut și **A**, autoritatea existentă.

Formula ar arăta prin urmare că fericirea în general e în raport direct proporțional cu progresul și invers proporțional cu autoritatea (constrângerea), sau aplicată la funcționar și lăsând elementul organic la o parte, fericirea ar fi proporțională cu propășirea în carieră (avansarea) și invers proporțională cu autoritatea sau erarhia la care e supus.

Muți însă din tinerii activiști par a nu-și da seama că progresul în natură se face prin timp, cu încetul, iar nu prin salturi. Generație viguroasă și sportivă, ea preferă saltul. Dar saltul mare nu-l poți face singur, ci agățându-te de o prăjină, sprijinindu-te de o proptea. E nevoie deci a lega relații înalte și utile, a captă bunevoienți prețioase. Nu independență, ci domesticitate! Nu opoziție, ci servilism! Nu modestie și idealism, ci tupeu, impostură și „adaptare la real!“! Contradicția, rezistența și chiar simpla rezervă, nu au fost niciodată pe plac și nu ajută la nimic.

Trebuie să fii complezant, abil, prudent, să nu superi pe cei mari și să primești cu respect ce vine de sus, să nu contrazici opiniile dominante, să nu lupți contra curentului, ci să te lași dus, să înăbuși orice avânt personal, orice tendință de a critica, de a inovă. Și mai ales, să nu fii garnisit cu scrupule. Fiecare pentru sine! În natură nu există justiție, această ficțiune socială, acest artificiu omenesc, ci forte care se ciocnesc și se întrecid. *Struggle for life. Life for struggle.*

„*Aveugle exécuteur d'un mal obligatoire,*

„*Chaque vivant promène écrit sur sa machoire*

„*L'arrêt de mort d'un autre, exigé par sa faim*“ (1).

Acestea sunt gândurile tinerei generații, care pretinde a trăi practic, în stilul naturii, fără corsetul idealismului și normelor de conduită ale înaintașilor ei. Ea pare însă a uita că legea concurenței vitale ce domnește în restul naturii vii (și chiar acolo în mod relativ pentru unele specii) e întrecută în societatea umană de o altă lege naturală, de un principiu de viață mai superior care e solidaritatea și din care derivă justiția și morală, grație cărora omul a luat în natură rolul preponderant ce-l are. Legea umană superioară nu poate fi deci împrumutată din junglă. Viața omenirii se dezvoltă pe alte baze decât a'e animalității. Tot ce deosebește pe om de animal: intelectualitate, dezinteresare, morală, drept, religie, etc., sunt de origină socială și n'au nimic de a face cu instinctul de conservare individuală. Animalul rămâne în om o treaptă inferioară pe care el o depășește grație forței morale care e societatea. Cu drept cuvânt, Durkheim definește deci educația ca: „o socializare metodică a tinerei generații“, iar justiția ca: „proporția între respectul datorit omului și chipul în care el e tratat“.

Date fiind anumite manifestări care și fac apariția în viața socială contemporană, pare că omenirea se îndreaptă spre o formă socializantă, spre o civilizație colectivă, de masă p'a-

1) Vezi articolul nostru: „Avansările în magistratură“ publicat în No. 9 din 1915 al *Curierului Judiciar*.

nificată, în care cei tari, individualitățile, eroii, vor dispărea și în locul lor va apărea grupul, seria, tipul standard. În acel climat social, se vor dezvolta numai virtuțile sociale ca modestia, devotamentul, conformismul ș. a. și se vor ofili cele individuale ca ambiția, orgoliul personal, reclama, tupeul, etc.

La mersul omenirii în această direcție contribuie pe lângă progresul conștiinței umane și progresul mecanice, al mașinismului.

Mașina într'adevăr egalizează pe indivizi, nivelează erarhiile naturale bazate pe raportul forțelor și aptitudinilor fizice individuale și ca atare nivelează și erarhiile sociale, care nu-și găsesc explicația și scuza decât în existența celor dintâi.

Va domni, poate, atunci în omenire o civilizație omogenă, calmă și odihnitoare, fără chinurile parvenirei, fără febra arivismului, care scutură azi omenirea bolnavă. Fiecare își va putea valorifica atunci dreptul său, care nu e acel de a strivi la rândul său pe alții, de a doborî și mânca pe cei slabi, ci dreptul de a trăi și a se dezvolta într-o societate solidară, căreia el îi închină toate puterile sale.

În materie socială și politică însă pronosticurile nu s'otdeauna sigure. Nimic nu e sigur în istorie, nu știm unde și când ne vom opri. Ceia ce însă e sigur e că ne mișcăm cu iuteală de la războiu, ne rostogolim undeva. Și în această rostogolire, se năruie pe rând valorile, cad principiile, se sdruncină credințele.

Din tot dreptul, din toată morala de ieri, din tot ceia ce am crezut sau acceptat pentru a putea trăi, ce mai rămâne astăzi, ce va mai rămâne mâine?

Pretutindeni inconștientă și chaos, în care se agită disperat egoismele, se sbuciumă bietul suflet omenesc la o tensiune pe care n'a cunoscut-o decât în anii războiului.

Generația tânără cu via-i sensibilitate simte atmosfera încărcată și ca muștele în această situație e neastâmpărată, lacomă. Înaintea ei bătrânii, idealiștii, visătorii trebuie să se tragă la o parte.

Loc tinereții !

15 Octombrie 1933.

N. GRUE.

Curtea deliberând.

Asupra recursului introdus de primăria comunei Roșiorii de Vede în contra deciziei date de Curtea de apel București secția V-a cu Nr. 256 din 1931.

Având în vedere motivul I de casare:

Violarea art. 99, 107 din Constituție, 1 și 4 din legea Contenciosului administrativ, incompetență ratione materiae.

Am arătat atât cu prilejul desbaterei procesului, cât și prin concluziuni scrise, că acțiunea d-lui Cristescu pentru plata salariului său, în calitate de primar al comunei Roșiorii de Vede, fiind un act administrativ de autoritate, atrăgea competența de Contencios, pe care de altfel reclamantul o și utilizase, dar o abandonase. Curtea de apel crede, pentru a înlătura apărarea noastră, că o asemenea cerere este de competența indiferentă a instanțelor de drept comun sau a celei de contencios, întrucât nici un text de lege n'ar fi ridicat părții dreptul de a cere daune și pe calea unei acțiuni ordinare. Această soluție violează textele enunțate mai sus care cel puțin dela 1925 nu mai permit ca o acțiune grefată pe un act administrativ de autoritate să fie intentată înaintea instanțelor ordinare. Aceasta rezultă din combinațiunea ziselor texte și din argumentul rațional că legiuitorul, voind a pune la îndemână o cale de atac mai practică, nu e nici un motiv să admitem că el a înțeles, fără a o spune expres, să menție vechea procedură lungă și costisitoare.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că intimatul Nae D. Cristescu fiind ales în Februarie 1926 membru în Consiliul comunal și apoi primar al comunei Roșiorii de Vede, — posterior, la 2 August 1927, Consiliul comunal al acelei comune a fost dizolvat prin deciziunea prefecturii județului Teleorman; — deciziunea de dizolvare a fost anulată de Ministerul de Interne, prin deciziunea cu Nr. 14.397 din 1932, prin care s'a ordonat reintegrarea Consiliului comunal inclusiv a primarului intimat; după executarea deciziei de reintegrare, — prefectul județului dizolvă din nou — a doua zi după reintegrare, Consiliul comunal; anulându-se de Ministerul de interne, prin deciziunea cu nr. 5221 din 1928, și a doua decizie de dizolvare a prefectului și ordonându-se reintegrarea Consiliului, — prefectul refuză să execute ordinul de reintegrare; — în această situațiune intimatul, după ce face acțiune în contencios, pe care ulterior o retrage, introduce, în contra prefecturii de Teleorman și în contra recurentei primăria Roșiorii de Vede, acțiune spre a fi obligate a-i plăti suma de 252.819 lei daune interese pentru prejudiciul cauzat prin refuzul ilegal de a executa deciziunea de reintegrare.

Instanța de apel — Curtea de apel București s. V-a — prin deciziunea atacată cu recurs — admite acțiunea, motivând că instanțele de drept comun au și sub regimul actualei legi a Contenciosului administrativ, căderea de a constata vătămarea adusă cuiva prin un act ilegal de autoritate și în același timp să acorde daune-interese părții lezate, care în baza acelei legi are și posibilitatea de a cere daune odată cu acțiunea în contencios pentru anularea actului abuziv de autoritate; că primăria recurentă și prefectura pârîtă fiind în culpă pentru prejudiciul cauzat intimatului prin refuzul nejustificat de a executa deciziunea de

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTȚIE S. U

Audiența dela 11 Mai 1933

Președinția d-lui D. VOLANSCHI Prim Președi te

Primăria com. Roșiorii de Vede cu Nae D. Cristescu

Decizia No. 24

Daune. Membru în Consiliul comunal și apoi primar. Deciziune de disolvarea consiliului. Anularea deciziunii. Reintegrare. Dizolvare din nou. Din nou anulare. Refuzul prefectului de a executa ordinul de reintegrare. Acțiune în daune pe calea dreptului comun, nu a contenciosului administrativ. Admitere.

Cererile de despăgubire pentru prejudiciile cauzate printr'un act administrativ de autoritate ce se pretinde a fi ilegal trebuiesc îndreptate nu numai înaintea instanței de contencios pe calea indicată de legea contenciosului administrativ, ci pot fi introduse și înaintea instanțelor ordinare în baza dispozițiilor de drept comun, întrucât prin legea contenciosului din 1925 nu s'a desființat dreptul existent și mai înainte pentru partea lezată de a cere și pe calea dreptului comun, instanțelor ordinare, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin actul de autoritate abuziv.

reintegrare a Ministerului urmează a fi obligate la plata daunelor cauzate prin acest fapt.

În contra acestei deciziuni comuna pârîtă a făcut recurs invocând două motive de casare; Înalta Curte de Cas. s. I-a, prin deciziunea nr. 196 din 1932, a respins motivul II, iar în ce privește motivul I de casare, prin care s'a pretins că instanța de fond judecând astfel ar fi violat art. 99 și 107 din Constituție, art. 1 și 4 din legea Contenciosului administrativ din 1925 și regulile de competență *ratione materiae*. — Înalta Curte găsimd că este cazul a se reveni asupra deciziei nr. 2244 din 1929, dată de aceeași secțiune în complex de divergență și prin care s'a decis că sub imperiul noiei legi a contenciosului acțiunile în daune rezultând dintr'un act de autoritate ce se pretinde ilegal, nu pot fi făcute decât pe calea indicată de acea lege. — în baza art. 17 din legea sa organică. — a trimis motivul I de casare în judecata Secțiunilor Unite.

Considerând că chestiunea de drept ce urmează a fi rezolvată în soluționarea acestui motiv de casare este aceea de a se ști dacă, în urma legii Contenciosului administrativ din 1925, cererile de despăgubire pentru prejudiciile cauzate printr'un act administrativ de autoritate ce se pretinde a fi ilegal trebuie îndreptate, numai înaintea instanței de Contencios pe calea indicată de legea Contenciosului administrativ, sau pot fi introduse și înaintea instanțelor ordinare în baza dispozițiilor de drept comun;

Considerând că prin art. 1 din legea Contenciosului din 1925 se prevede — ca și prin art. 107 alin. 2 din noua Constituție — că cel vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor, sau prin reaua voință a autorităților administrative de a rezolva cererea privitoare la un drept, — poate face cerere la instanțele judecătorești pentru recunoașterea dreptului său;

Că, prin art. 4 din legea contenciosului din 1925 se prevede că cererile întemeiate pe art. 1 din acea lege și pe art. 107 din Constituție vor fi introduse înaintea Curții de apel în circumscripția căreia reclamantul își are domiciliul; — în fine, prin art. 6 din legea Contenciosului administrativ — conceput în sensul alin. IV al art. 107 din noua Constituție — se prevede că Curtea de apel investită cu asemenea cereri judecă dacă actul este ilegal, îl poate anula sau poate pronunța daune civile până la data restabilirii dreptului vătămat, având și căderea de a judeca și cererea de despăgubiri, fie contra autorității administrative chemate în judecată, fie contra funcționarului vinovat;

Considerând că scopul principal urmărit de legiuitor prin aceste dispozițiuni, prin care s'a instituit Contenciosului deplină jurisdicție, — de anulare și desdăunare — a fost de a se da părții lezate posibilitatea de a obține cât mai grabnic, anularea actului ilegal și reintegrarea ei efectivă în drepturile sale, acest fapt fiind de esența procedurii speciale a Contenciosului și fiind de cele mai multe ori mai profitabil decât atribuirea daunelor compensatorii; iar în ce privește competența atribuită instanței de Contencios de a se pronunța și asupra acestor daune ce a fost edictată numai

în mod accesoriu spre a se da părții lezate posibilitatea de a le obține și pe calea procedurii rapide a Contenciosului în mod mai ușor decât pe calea dreptului comun.

Că, însă din aceste dispozițiuni nu rezultă că pentru acordarea daunelor cauzate prin asemenea acte s'ar fi înființat prin noua lege a Contenciosului o competență exclusivă numai a instanței de Contencios chemată să pronunțe anularea actului ilegal; de asemenea, de nicăeri nu rezultă că partea vătămată prin astfel de acte n'ar avea dreptul să-și valorifice pretențiunile la daune și înaintea instanțelor ordinare, în afară de dreptul prevăzut în art. 6 din legea contenciosului de a cere și instanței de contencios pe lângă anularea actului și daune;

Considerând că scopul urmărit de legiuitor prin edictarea art. 6 menționat, a fost și acela de a pune la dispoziția părții vătămate pe lângă acțiunea în daune conform dreptului comun — acțiune pe care legiuitorul din 1925 n'a desființat-o — și un mijloc de protecție în plus mai eficace în contra actelor abuzive ale autorității;

Că, în lipsa unor dispozițiuni exprese contrarii, nu este nici o rațiune de a se refuza celui vătămat, prin asemenea acte, calea dreptului comun pentru obținerea daunelor, atunci când, fără a cere, conform legii contenciosului, anularea actului și daune, el înțelege să se prevaleze de calea dreptului comun spre a cere instanțelor ordinare numai daune pentru faptul generator al prejudiciului nu și anularea actului.

Că din toate acestea rezultă că prin legea Contenciosului din 1925 nu s'a desființat dreptul existent și mai înainte pentru partea lezată și de a cere, pe calea dreptului comun, instanțelor ordinare, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin actul de autoritate abuziv, — drept pentru valorificarea căruia nu este necesară constatarea prealabilă de către instanța de contencios a ilegalității actului, atât timp cât nu se cere și anularea lui, spre a se justifica astfel competența prealabilă și exclusivă a instanței de contencios.

Că așa fiind cu drept cuvânt instanța de fond a hotărât că instanțele de drept comun au și sub regimul actualei legi a Contenciosului administrativ competența de a constata — cu ocazia unei acțiuni în daune deduse înaintea lor — vătămarea adusă cuiva printr'un act abuziv de autoritate și a acorda daune părții lezate.

Că, deci motivul I de casare și prin consecință și recursul, sunt neîntemeiate.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul.

NOTA. — A se vedea importantul studiu: *Dreptul de opțiune al celor vătămați printr'un act administrativ de autoritate, între acțiunea în daune, organizată prin legea pentru contenciosul administrativ, și acțiunea în despăgubiri, conform dreptului comun*, datorit Directorului nostru, d. avocat I. Gr. Periețeanu și publicat în *Curierul Judiciar* no. 1 din 1 Ianuarie a. c. precum și nota d-lui George A. Petrescu, la jurnalul tribunalului Vâlcea s. II, sub no. 6321 din 1933, publicată în *Curierul Judiciar* no. 32 din 8 Octombrie 1933.

(N. R.)

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE S. I

*Audiența dela 6 Martie 1933***Președinția D-lui AL. IUCA, Președinte***Ministerul Instrucțiunii ș. a. cu Cleopatra Amira***Decizia No. 319**

Legea agrară. Expropriere pentru utilitate națională. Lovire de indisponibilitate din ziua declarării exproprierii. Transfer de proprietate. Oprează fără prealabilă despăgubire chiar din ziua declarării exproprierii. Subrogațiune reală. Presupunerea că lucrul se găsește în patrimoniul subrogatului. Subrogațiune intențională. Neprevăderea ei prin testamentul defunctului.

1. Potrivit art. 19 din vechea Constituție, modificat în 1917, transferul de proprietate al unei moșii către expropriant, în ce privește exproprierea pentru utilitate națională, se operează fără plata prealabilă a indemnizării convenite, iar, potrivit art. 3 din decretul-lege nr. 3697 din 1918 și art. 2 din legea agrară din 1921, prin care s'a ratificat acel decret, exproprierea este declarată deplin drept dela 14 Decembrie 1918, Statul fiind considerat proprietar al terenului expropriat dela 15 Decembrie 1918.

Prin urmare, terenurile expropriate pentru utilitate națională sunt eșite din patrimoniul celor expropriați la data de 14 Decembrie 1918, iar nu din momentul plății prețului exproprierii.

2. Subrogațiunea reală consistând în substituția juridică a unui lucru unui altuia, aceasta presupune prin definiție că lucrul care va fi juridicește înlocuit se găsește în patrimoniul subrogatului.

Deci, spre a fi loc la subrogarea rentei de expropriere a terenului expropriat, în sensul art. 72 și 73 din legea agrară, trebuie ca acest teren să fi fost, în momentul exproprierii, în patrimoniul celui care invoacă subrogarea.

De asemenea nu este subrogare intențională atunci când testamentul lui de cuius nu prevede în ce privește pe legatari, clauza unei subrogațiuni a rentei decât în cazul când exproprierea moșiei s'ar fi făcut în persoana lor, iar nu și pentru cazul când exproprierea s'ar face în timpul vieții testatorului.

Curtea.

Asupra recursului introdus de Ministerul instrucțiunii publice și cultelor, Ad-ția Casei Școalelor și Azilul Elena Doamna. în contra deciziei no. 565 din 1929, dată de Curtea de Apel București s. I-a.

Având în vedere motivul I de casare:

Violarea art. 19 din vechea Constituție modificat la 1917 și a principiului că nu există expropriere fără prealabilă despăgubire, după care proprietatea nu trece dela expropriat la expropriant, decât în urma achitării prețului.

Greșită interpretare și aplicare și ca atare violarea art. 3 din decretul lege No. 697 din 1919 și 2 din legea agrară de la 1921.

Violarea art. 927 combinat cu art. 899 și 900 din c. civ., omisiune esențială și exces de putere.

Adăogirile făcute de art. 19 din Constituția veche pentru

a se introduce în ea, pe lângă exproprierea de utilitate publică, exproprierea pentru utilitate națională ale cărei aplicațiuni și precizări le-a făcut decretul lege de expropriere din 1918 și legea agrară din 1921, nu alterează întru nimic principiul pus în acelaș art. 19 cu privire la exproprierea pentru utilitate publică și după care nu există expropriere fără prealabilă despăgubire și ca atare nici transferul de proprietate dela expropriat la expropriant înainte ca despăgubirea să se achite.

Conform acestui principiu, am zis noi, Tribunalului Ilfov s. I și Curții de apel s. I-a în susținerea apelului nostru, despăgubirea fiind prealabilă exproprierea nu poate fi decât posterioară. Exproprierea a putut începe în timpul vieții lui Amira, dar renta nefiind consemnată decât în 1924, iar până atunci consemnându-se arenda pentru porțiunea consemnată, transferul proprietății s'a făcut la 1924, dela expropriat la expropriant, când s'a consemnat renta și la această dată proprietatea trecuse dela Amira mort la 22 Iunie 1919 la Azilul Elena Doamna pe temeiul art. 899 și 900 din c. civ. care dau dreptul legatarului la proprietate, la fructele legatului dela data morții testatorului. Asemenea pentru a întări ideea că exproprierea s'a făcut în persoana legatarului nu a testatorului, am invocat art. 927 c. civ., care conform doctrinei și jurisprudenței atât străină cât și română nu consideră caduc legatul prin faptul unei exproprieri începute în timpul vieții testatorului și terminată prin plata despăgubirii în timpul drepturilor născute în persoana legatarului.

Curtea de Apel însușindu-și punctul de vedere al Trib., răspunde la principiul constituțional invocat de noi pe temeiul art. 19 din vechea Constituție modificat la 1917, susține că exproprierea pentru utilitate națională deroagă în această privință dela principiile exproprierii pentru utilitate publică, invocând și interpretând greșit art. 3 din decretul lege de expropriere și art. 2 din legea agrară și omițând de a se mai ocupa de art. 899, 900 și 927 din c. civ. precum și de celelalte texte din legea agrară invocate de noi în concluziunile orale și scrise, texte care explică și care aplică art. 2 din legea agrară.

Judecând astfel, instanța de fond violează mai întâi principiile art. 19, așa cum sunt interpretate atât în exproprierea de utilitate publică cât și în exproprierea de utilitate națională în jurisprudența Inaltei Curți în Secțiuni Unite prin decizia 42 din 1923, în care s'a hotărât că însuși faptul că Statul plătește arenda expropriațiilor până la consemnarea arendei înseamnă că-i recunoaște ca proprietari și că numai după consemnarea rentei, dreptul în sine trece dela expropriat la expropriant deși folosința obiectului a putut fi luată de expropriant înainte ca proprietatea să-i fi fost trecută, prin achitarea despăgubirii care în principiu trebuie să rămână prealabilă. Instanțele de fond nu pot invoca — cum au aerul de a o face, pentru a-și confirma punctul de vedere adoptat de ele, că proprietatea trecerei din clipa decretului lege care era în vigoare în timpul vieții lui Amira — art. 3 din decretul lege și 2 din legea agrară — pentru că felul cum înțelege aceste texte, constituie o violare a lor prin greșită interpretare și aplicare.

În adevăr, departe ca art. 3 din decretul lege și art. 2 din legea agrară, să însemne că la exproprierea pentru utilitate națională proprietatea trece dela expropriat la expropriant, înainte ca despăgubirea să se achite, ele înseamnă că Statul este considerat proprietar pe 15 August 1916, numai dacă și după ce achită despăgubirea ceiace înseamnă că înainte de achitarea despăgubirii altcineva este proprietar.

Ce alt sens poate să aibă dispoz. al. II de sub art. 3 din decretul lege în care se spune că părțile expropriate sunt lovite de indisponibilitate în persoana expropriatului?

Pentru care motiv autorul decretului lege ar mai fi spus că expropriatul nu mai poate dispune de părțile expropriate decât pentru că era încă proprietarul lor?

Asemenea de ce art. 2 din legea de expropriere zice că Statul e considerat proprietar și nu spune că e proprietar?

Aceasta nu e decât o ficțiune de strictă interpretare și pe de o parte *fictio non operatur ultra casum fictum*, iar pe de alta ficțiunea este făcută tocmai pentru a respecta principiul că despăgubirea este prealabilă și transfertul posterior.

Asemenea de ce ar mai fi îngăduite înstrăinările din art. 3 din legea agrară până la 10 ha., după 15. August 1916 și până la 1 Februarie 1921 dacă în acest interval expropriatul n'ar mai fi proprietar.

A zice și a determina în ce măsură proprietarul nu mai poate dispune de pământul expropriat, înseamnă că e încă proprietar și așa fiind numai prin exces de putere și violarea textelor, mai sus arătate, instanțele de fond au dat soluțiunea atacată cu recurs.

Dar instanța de fond săvârșește și omisiunea esențială asupra art. 899, 900 și 927 c. civ., invocate de noi concomitent cu art. 3 din legea agrară și 5 din aceeași lege pentru că dacă ar fi ținut seama de argumentarea noastră în privința acestor texte, după care exproprierea începută în timpul vieții testatorului transferă proprietatea în persoana legatarului dacă despăgubirea e plătită după moartea testatorului ar fi aplicat bine în loc să violeze art. 19 din Constituția veche.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs, din care rezultă că Ministerul Instrucțiunii publice și Casa Școalelor și Culturii Poporului, recurent, au chemat în judecată pe intimații rude de sânge ai defunctului N. Amira, spre a se stabili că renta, în sumă de lei 3.858.000 lei aferentă părții expropriate din moșia Frunzânești, legată de numitul defunct Azilului Elena Doamna se cuvine acestui azil în calitate de legatar; la această acțiune intimata Cleopatra Amira a făcut intervenție personal și ca executoare testamentară atât pentru susținerea intereselor Azilului Elena Doamna cât și pentru a i se recunoaște și ei personal dreptul de uzufruct asupra jumătății din această rentă, uzufruct ce-i fusese legat de def. ei soț N. Amira.

Ambele instanțe de fond au respins atât acțiunea cât și intervenția și spre a decide astfel au motivat că moșia Frunzânești a fost expropriată parțial pe baza disp. decretului-lege din 1918, în timpul vieții testatorului; că însă acesta a decedat înainte de a i se plăti renta aferentă terenului expropriat. Că, în conformitate cu dispoz. art. 3 din decretul-lege din 1918 și art. 2 din legea agrară din 1921, pământul expropriat a trecut în proprietatea Statului încă din anul 1918, chiar dacă nu s'a plătit prețul expropriării, aceasta spre deosebire de expropriările pentru utilitate publică unde autoritatea expropriantă nu devine proprietara terenului expropriat decât după plata prețului, astfel cum rezultă din art. 17 din Constituție; că — zice Curtea — de aci rezultă că legatul moșiei Frunzânești lăsat Ministerului în nudă proprietate, a fost micșorat în urma expropriării în parte a moșiei și că fiind caduc în ce privește porțiunea expropriată atât Ministerul recurent cât și intervenienta Cleopatra Amira nu au dreptul, primul la rentă, iar secunda la jumătate din uzufructul rentei aferente, porțiunii expropriate, această rentă

nefăcând obiectul vreunei dispozițiuni testamentare.

Având în vedere că prin motivul I de casare se pretinde că instanța de fond considerând că porțiunea expropriată din moșia Frunzânești a trecut în proprietatea Statului în 1918, în timpul vieții testatorului, iar nu la data când în 1924, după moartea sa s'a consemnat renta de expropriere, a violat art. 19 din vechea Constituție modificată în 1917, întrucât n'a ținut seama de faptul că potrivit acestui text, nu există expropriere fără prealabilă despăgubire, iar proprietatea nu trece dela expropriat la expropriant decât în urma achitării prețului expropriării; că a interpretat și aplicat greșit art. 3 din decretul-lege no. 1697 din 1918 și 2 din legea agrară din 1921, cum și art. 927 comb. cu art. 899 și 900 c. c. și a comis o omisiune esențială și un exces de putere.

Considerând că prin dispozițiunile paragr. I al art. 19 din vechea Constituție, modificat în 1917, nu s'a prevăzut în ce privește exproprierea pentru utilitate națională, cum s'a prevăzut pentru exproprierea de utilitate publică, că ea se face numai după plata unei prealabile indemnizațiuni; că prin aceste dispozițiuni legiutorul constituant a voit ca transfertul de proprietate către expropriant, să se opereze — în ce privește exproprierea pentru utilitate națională — independent de plata prealabilă a indemnizației pentru ca astfel terenurile expropriate să intre cât mai repede în folosința sătenilor cultivatori de pământ; că în acest scop prin dispozițiunile aceluiaș text din Constituție s'a prevăzut că legi speciale vor regula procedura și modul expropriațiunii.

Considerând că potrivit art. 3 din decretul-lege no. 5697 din 1918, pe baza căruia a fost expropriată în parte moșia în litigiu, exproprierea este declarată deplin drept dela data de 14 Decembrie 1918, iar potrivit art. 2 din legea agrară din 1921, prin care s'a ratificat acel decret, pământul expropriat în baza lui este definitiv expropriat, Statul fiind considerat proprietar al terenului expropriat dela 14 Decembrie 1918.

Că, din toate aceste dispozițiuni rezultă prin urmare că terenurile expropriate pentru utilitate națională, sunt eșite din patrimoniul celor expropriați la data de 14 Decembrie 1918, iar nu din momentul plății prețului exproprierei cum pretinde recurentul.

Că nici din acest text de lege și nici din expunerea de motive sau desbateri parlamentare nu rezultă că aceste dispozițiuni ar conține — cum pretinde recurentul — o ficțiune limitată la raporturile dintre Stat și expropriat, relativ numai la aplicarea legii agrare, ci din contră din termenii legii rezultă că este vorba de o regulă generală care fixează data transmiterii proprietății.

Că dispozițiunile alin. II de sub art. 3 din acelaș decret-lege după care terenurile declarate expropriate sunt lovite de indisponibilitate din ziua când exproprierea lor a fost declarată la 14 Decembrie 1918 — nu trebuiesc înțelese așa cum susține recurentul, în sensul că proprietatea ar fi continuat să rămână expropriatului, ceiace ar contrazice ideia transferului de proprietate mai înainte de plata prețului, ci din potrivă, în sensul că

moșia expropriată a eșit din patrimoniul proprietarului expropriat, interpretare ce concordă atât cu dispozițiunile par. 1 art. 19 din Constituția modificată în 1917, așa cum s'a arătat mai sus, cum și cu înțelesul termenului de indisponibilitate privit ca atribut al dreptului de proprietate.

Că așa fiind și întrucât instanța de fond a constatat că moșia în litigiu a fost expropriată în parte pentru cauză de utilitate națională, înainte de decesul testatorului, cu drept cuvânt a decis că porțiunea expropriată a eșit din patrimoniul său din timpul vieții sale, indiferent de împrejurarea că renta de expropriere n'a fost achitată decât ulterior decesului; și față de aceleași constatări cu drept cuvânt a decis că — în lipsa unei dispozițiuni exprese în testament, recurenții legatari nu pot primi renta aferentă porțiunii expropriate.

Având în vedere că din moment ce instanțele de fond au considerat caduc legatul moșiei Frunzănăști, în privința părții expropriate pe considerațiunea că această parte eșise din patrimoniul testatorului, încă din timpul vieții sale, prin aceasta s'au pronunțat implicit și asupra aplicațiunii textelor art. 899, 900 și 927 c. civ., referitoare, unele la drepturile legatarului, iar altele la caducitatea legatelor; că procedând astfel, instanțele de fond n'au comis nici o omisiune esențială așa încât și ultima parte a primului motiv de recurs e nefondată.

Că deci, motivul I de casare e neîntemeiat.

Având în vedere motivele 2 și 4 de casare:

II) Violarea art. 72 și urm. din legea agrară, Curtea de apel prin considerentele sale și prin considerentele însușite prin sentința apelată pentru a ne respinge acțiunea prin care cercam renta și arenda, zice că întrucât transfertul proprietății era efectuat pe data de 15 August 1916, nu putem invoca pretențiuni repurtate dela pământ în natură la renta de expropriere pentru că textul nu conține o subrogație reală legală.

Judecând astfel, pe lângă violarea principiului din art. 19 în care ne plângem în motivul I, instanțele de fond violează refuzându-ne aplicarea lor, art. 73 și 72 din legea agrară pentru că aceste texte au tocmăi acest rost ca să mute subrogându-se pretenția la pământ asupra rentei pentru perioada dintre declararea exproprierei de utilitate națională și efectuarea transfertului de proprietate dela expropriați la expropriați asupra titlului de rentă. Textele conțin o subrogație reală și numai prin violarea lor și cu exces de putere instanțele de fond ne-au respins acțiunea prin care ceream renta și arenda.

IV) Omisiune esențială, violarea principiului că în subrogațiuni reale prețul succede în locul lucrului subrogându-se în situațiunea juridică a lucrului atât din punctul de vedere al afectațiunii dreptului cât și din punctul de vedere al subiectului de drept. Denaturare și exces de putere. Am arătat că însuși testamentul lui Amira prevede eventualitatea unei exproprieri și afectațiunea unei despăgubiri din expropriere, scopului pe care l-a urmărit testatorul când și-a ales ca legatar Azilul Elena Doamna și am citat următoarele două cazuri din art. 15 și 17 ale testamentului: „după încetarea din viață a d-nei Cleopatra Amira după împlinirea a 20 ani toată moșia Frunzănăști cu toate îmbunătățirile și ecaretele precum și casele din Capitală, trec în stăpânirea azilului Elena Doamna din București cu condițiunile ca sub nici un cuvânt să nu se poată înstrăina aceste bunuri nici în total, nici în parte din ele

și dacă prin legile țării s'ar desființa proprietatea rurală și urbană, atunci cu prețul luat din asemenea împrejurări să se cumpere la loc un alt imobil corespunzător sumei banilor ce s'au luat dela acel expropriat.

Curtea de Apel nu voește să vadă, aci o subrogațiune reală intențională tăgăduind că o asemenea frază ar exista în testament.

Judecând astfel, pe de o parte Curtea de fond violează principiile subrogațiunii reale, intenționale, omițând de a se ocupa de ea, denaturează conținutul testamentului când tăgăduie existența acestor dispoziții în textul reconstituit pe baza cărora decizia Curții de Apel din București no. 21 din 1923 a obligat pe moștenitorii de sânge să ne predea legatul în condițiunile testamentului și săvârșește un exces de putere.

Având în vedere că înaintea instanțelor de fond recurenții au susținut că chiar dacă terenul expropriat s'ar considera ca eșit din patrimoniul testatorului, încă renta de expropriere se cuvine Azilului Elena Doamna, în virtutea unei subrogațiuni reale, rezultând atât din art. 72 și 73 ale legii agrare din 1921 cât și din intenția testatorului care ar fi afectat această rentă aceleleași destinațiuni pentru care fusese legată moșia Frunzănăști.

Că, instanțele de fond au respins aceste susțineri motivând că exproprierea în parte a moșiei Frunzănăști, a fost săvârșită în timpul vieții testatorului, când moșia se găsea în patrimoniul său, iar nu în al legatarilor recurenți; că în această situațiune, renta porțiunii expropriate a devenit proprietatea testatorului; că prin testament nu s'a prevăzut nici o subrogațiune intențională în privința acelei rente, ci numai în privința aceleia care ar fi rezultat dintr'o expropriere ce s'ar fi făcut în persoana legatarilor — caz în care testatorul le-a impus anumite obligațiuni de întrebuințare a rentei; că așa fiind — zice Curtea — renta aferentă părții expropriate din moșia Frunzănăști în timpul vieții testatorului revine moștenitorilor săi de sânge.

Având în vedere că prin motivele 2 și 4 de casare se pretinde că instanțele de fond judecând astfel a violat art. 72 și 73 din legea agrară, cum și principiile relative la subrogațiunea reală, a comis omisiune esențială și exces de putere și ar fi denaturat conținutul testamentului prin care s'ar fi prevăzut în cazul unei exproprieri afectațiunea prețului exproprierei în conformitate cu scopul urmărit de testator, când a instituit Azilul Elena Doamna ca legatară.

Considerând că subrogațiunea reală consistând în substituiri juridică a unui lucru unui altuia, aceasta presupune prin definiție că lucrul care va fi juridicește înlocuit se găsește în patrimoniul subrogatului.

Că, de aci rezultă că spre a fi loc în sensul art. 72 și 73 din legea agrară la subrogarea rentei de expropriere a terenului expropriat, trebuie ca acest teren să fi fost în momentul exproprierei în patrimoniul aceluia ce invoacă subrogarea.

Considerând că în speță, e constant că moșia Frunzănăști a fost expropriată în parte în timpul vieții def. Amira; că, după cum s'a arătat mai sus, odată exproprierea făcută, bunul a eșit din patrimoniul lui N. Amira, încă din timpul vieții sale; că, în aceste împrejurări, legatul devenind caduc,

prin evenimentul exproprierii, moșia expropriată n'a făcut nici un moment parte din patrimoniul recurentului, așa că nici o subrogațiune reală nu mai era cu putință întrucât condițiunea esențială pentru validitatea ei — existența bunului în patrimoniul recurentului — lipsea; că în această situațiune cu drept cuvânt au decis instanțele de fond că renta de expropriere nu le poate fi atribuită prin subrogațiunea reală, pe baza art. 72 și 73 din legea agrară.

Că instanța de fond interpretând testamentul numitului defunct, a constatat că prin acest testament nu s'a prevăzut — în ce privește pe legatari — clauza unei subrogațiuni a rentei decât în cazul când exproprierea moșiei s'ar fi făcut în persoana lor, — caz în care le-a impus anumite obligațiuni de întrebuințare a rentei; că din aceste constatări și din împrejurările cauzei instanța de fond a putut, uzând de un drept suveran de interpretare și apreciere, a clauzelor testamentului, să tragă concluzia — fără a fi comis vreo denaturare sau exces de putere — că prin testament nu s'a prevăzut subrogațiunea intențională a rentei în favoarea legatarilor și pentru cazul când exproprierea s'ar face cum s'a făcut în cauză — în timpul vieții testatorului; și față și de aceste constatări cu drept cuvânt a decis că renta porțiunii expropriate nu poate fi atribuită recurentelor nici în baza unei subrogațiuni intenționale.

Că deci și motivele II și IV de casare sunt neîntemeiate.

Că așa fiind urmează a se respinge recursul fără a se mai discuta motivul III de casare la care s'a renunțat.

Apreciind asupra cheltuelilor de judecată Curtea le fixează la suma de trei mii lei.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I.

Audiența dela 6 Iunie 1933

Președenția D-lui S TIPEI Consilier,

Filofteia Nicodim și a. cu General Rafael Mărculescu.

Decizia Nr. 895

Jurnal. Mențione că părțile au susținut în sensul concluziunilor depuse la dosar. Data jurnalului anterioară datei depunerii concluziunilor scrise. Art. 735 pr. civ.

Dotă. Constituie de dotă de bunuri imobiliare viitoare. Transcrierea actului numai în registrul de foi dotale dela domiciliul soțului. Art. 708 pr. civ. Lipsa transcripțiunii în registrul de mutațiuni al situațiunii imobilului. Nu ridică imobilului caracterul dotalității. Cine poate s'o invoace? Art. 712 pr. civ.

1.—Lipsa rezumatului de susțineri orale poate să constituie un prejudiciu numai atunci când se învederează că anumite chestiuni ridicate oral nu au fost examinate sau că în deciziune se discută obiecțiuni propuse de adversar prin concluziunile sale scrise dar cari n'au fost dezbătute oral.

2.—Tăcerea soților asupra naturii juridice a imobilului în litigiu nu poate singură constitui o manoperă dolosivă.

3.—Lipsa de transcripțiune în registrul de mu-

tațiuni al tribunalului situațiunii imobilului nu ridică imobilului constituit dotă, caracterul dotalității și nu poate fi invocată decât de terții cari au contractat cu înzestrătorul, iar nu și de cei ce dețin drepturile lor asupra imobilului dela înzestrați.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Filofteia Ion Nicodim și Ioan Nicodim contra jurnalului nr. 2120 din 1932 și a deciziunii nr. 141 din 1932 date de Curtea de apel Craiova secția I-a.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că intimatul General Rafael Mărculescu în calitate de soț dotal, a chemat în judecată pe recurenți cerând să se declare nul și fără valoare, actul de vânzare autentificat de Tribunalul Gorj secția I-a la nr. 830 din 1921 prin care soția sa Maria Mărculescu, a vândut lui Gheorghe Tătărescu, partea indiviză din imobilul situat în Târgu-Jiu, strada Frumoasă, pe care cumpărătorul a vândut-o recurenților prin actul din 17 Noiembrie 1921.

Această acțiune respinsă de Tribunal, a fost admisă de Curtea de apel prin deciziunea atacată cu recurs.

Pentru a da această soluțiune, Curtea constată că Maria Tătărescu la căsătoria sa cu intimatul și-a constituit dotă prin actul autentificat de Tribunalul Tulcea la nr. 825 din 1910 și transcris în registrul de foi dotale al aceleui tribunal, soțul având domiciliul în Tulcea, suma de 25.000 lei în numerar, prevăzându-se în act „că toate bunurile viitoare ce va dobândi sub orice titlu Maria Tătărescu, vor fi dotale”; că apoi Curtea arată că Maria Mărculescu, împreună cu frații și cu surorile sale, a moștenit imobilul în litigiu dela tatăl ei, General Tătărescu, decedat în 1916, așa că partea din imobil cuvenită Mariei Mărculescu, capătând caracter de dotalitate conform actului dotal sus menționat, vânzarea în discuțiune este nulă, fiind făcută în afară de cauzele prescrise de lege.

Recurenții obiectând că actul dotal nu le este opozabil nefiind transcris și în registrul de mutațiuni al situațiunii imobilului conform art. 712 pr. civ., Curtea respinge această apărare motivând că în caz de constituie de dotă de bunuri imobiliare viitoare, actul nu se transcrie decât în registrul de foi dotale dela domiciliul soțului potrivit art. 708 proc. civ.; că lipsa transcripțiunii în registrul de mutațiuni al Tribunalului situațiunii imobilului, nu ridică imobilului caracterul dotalității și nu poate fi invocată de cei cari dețin drepturile lor asupra imobilului de la înzestrat.

În subsidiar, recurenții au opus că soții Mărculescu ar fi întrebuințat și manopere dolosive pentru a face să se creadă că imobilul este parafernă, însă Curtea a înlăturat și această apărare arătând că nu s'a dovedit manoperele viclene și fapte amăgitoare exercitate de intimat și soția lui spre a induce în eroare pe cumpărător asupra naturii juridice a bunului, tăcerea din partea înzestraților neputând să atragă pierderea dreptului de a cere anularea înstrăinării făcute în contra legii.

Văzând motivul I de casare :

I. Violarea art. 95, 103 și 118 din proc. civ., privitor la

jurnalul nr. 2120 din 13 Iunie 1932 al Curții de apel secția I-a, călcarea formelor de procedură esențială pentru validitatea hotărârilor judecătorești și exces de putere.

Jurnalul Curții de apel, atacat cu recurs, zice: „s'au ascultat d-nii avocați N. Faveiu și N. B. Rîșeanu, cari au susținut în sensul concluziilor depuse la dosar. S'au ascultat d-nii avocați M. Nicolescu, etc. cari au susținut în sensul concluziunilor scrise depuse la dosar”.

Ori, concluziunile scrise s'au depus la 21 Iulie 1932, ale noastre și 22 Iunie 1932 ale intimatului cu petițiile înregistrate la no. 5844 și 5585. În condițiile acestea când este recunoscut că se ține seamă de concluziile scrise numai întrucât corespund cu cele orale și cum se știe, cum a fost cazul și în speță, că concluziile orale sunt cu mult mai complete, nu se mai poate face nici un control, căci cum se poate spune la 13 Iunie că s'au pus concluziile conform cu concluziile scrise cari s'au depus abia la 21 și 22 Iunie, fără a comite un vădit exces de putere? Totodată suntem puși în situațiunea ca instanța de fond să nu fi avut la îndemână toate mijloacele dezbătute pe care le-ar fi avut fără această procedură și ar fi putut da o altă soluție procesului și în orice caz ar fi putut avea din partea instanței superioare, controlul necesar pentru o bună distribuire a justiției.

Având în vedere că prin motivul I de casare se pretinde că jurnalul nr. 2120 din 13 Iunie 1932, constată că părțile au susținut în sensul concluziunilor depuse la dosar, concluziuni cari de fapt au fost prezentate abia la 21 și 22 Iunie așa încât jurnalul menționat este dat cu violarea art. 95, 103 și 118 proc. civ., exces de putere și cu călcarea formelor esențiale pentru validitatea hotărârilor judecătorești.

Considerând că lipsa rezumatului de susținere orale poate să constituie un prejudiciu numai atunci când se învederează că anumite chestiuni ridicate oral, nu au fost examinate, sau că în decizie se discută obiecțiuni propuse de adversar prin concluziunile sale scrise, dar cari nu au fost dezbătute oral.

Că numai în aceste condițiuni partea are dreptul să invoce nulitatea din art. 735 alin. II proc. civ., deoarece ea este în imposibilitate de a dovedi, din cauza lipsei rezumatului de susținere orale, că instanța de fond, n'a cercetat toate susținerile sale orale, sau că ceea ce s'a menținut în scris de adversar, n'a format obiectul unei discuțiuni orale.

Că însă, în speță, simpla împrejurare că jurnalul Curții se referă la concluziuni scrise care nu existau la data când a fost pronunțat acest jurnal, nu poate să atragă nulitatea, căci recurenții nu au justificat că prin această procedură li s'ar fi adus un prejudiciu pe care ei conform regulii generale din art. 735 alin. 2 proc. civ., să nu-l poată îndrepta decât anulând actul.

Că, dar motivul I de casare este neîntemeiat.

Văzând motivul II de casare:

II. Omisiune esențială privitoare la fraudă și dol și nemotivare.

Am cerut în fața Curții să constate că s'a întrebuințat manopere dolosive spre a ne induce în eroare asupra naturii juridice a bunurilor rezultând din lipsa de transcriere a actului dotal la Tribunalul Gorj din calitatea pe care soții și-au dat-o în actul de vânzare și în cele două acte de

partaj în care contractează ca soți parafernali fără a pomeni nimic despre dotalitate. Am pus la dosar și actele de partaj între care unul era cu privire la averea rămasă dela Generalul Tătărescu. Am mai ales că soții ne-au declarat că n'au avut act dotal la căsătoria lor și pe lângă actul de partaj ne-au mai prezentat și alte acte pentru a ne convinge că imobilul este parafernali și am cerut și dovađa cu martori în mod subsidiar. Curtea de apel n'a motivat soluțiunea sa decât prin considerentul că tăcerea soților asupra dotalității, nu poate atrage și pierderea dreptului femeii de a cere anularea. Ori din acest considerent reese implicit că Onorata Curte constată că soții au ascuns dotalitatea și aceasta echivalează cu o nemotivare. Curtea, n'a examinat nici actele noastre pe cari le-am pus la dosar și alegațiunile ce am făcut din care rezultă fraudă și dolul exercitate în contra noastră și în felul acesta pe lângă nemotivare a comis și omisiune esențială.

Având în vedere că prin acest motiv de casare se susține, că pe baza unor acte dela dosar recurenții au invocat dolul întrebuințat de soții Mărculescu pentru a convinge pe cumpărător că bunul este parafernali cerând și dovađa cu martori, în subsidiar, fără însă ca instanța de fond să motiveze soluțiunea sa în această privință, săvârșind astfel și o omisiune esențială.

Considerând că, după cum s'a arătat, Curtea s'a ocupat și de susținerea formulată prin motivul II de casare, dar a înlăturat-o pe considerațiunea că recurenții, n'au administrat nici o dovađa din care să rezulte manopere dolosive exercitate de soții Mărculescu, iar în ce privește proba cu martori, din lucrările dela dosar, se constată că această probă nici n'a fost cerută.

Că așa fiind și cum Curtea a putut aprecia că tăcerea soților Mărculescu asupra naturii juridice a imobilului în litigiu nu poate singură să constituie o manoperă dolosivă, urmează că și motivul II de casare este neîntemeiat.

Văzând motivul V de casare:

V. Violarea art. 1228 c. civ. 712, 722 și 723 din proc. civ., exces de putere și nesocotirea principiului siguranței tranzacțiilor.

Conform cu dispozițiile categorice ale art. 1228 c. civ., convențiile matrimoniale în speța noastră a actului dotal prin care soția s'a comportat singură ca înzestrătoare și înzestrată, se fac conform prescripțiilor din cod, proc. civ. sub pedeapsă de nulitate. Redactarea art. 712 proc. civ. este categorică și deci ori de câte ori se constituie dotă un imobil trebuie făcută și transcrierea prevăzută de acest text, indiferent de cine se constituie dota, de soție sau de un terțiu textul fiind c'ar și nefăcând distincție.

Curtea, în decizia sa recunoaște că transcrierea este obligatorie când imobilul primește afecțiunea dotală la confecționarea actului dotal dacă nu este același lucru când imobilul devine dotal mai târziu prin operațiunea unei clauze din act că în acest caz, adică transcrierea nu mai este obligatorie și terții nu se mai pot prevala de disp. art. 712.

Ori tocmai că legea nefăcând nici o discuție este evident că această transcriere este imperios necesară pentru a face afecțiunea dotală opozabilă acelor cari contractează cu soții dotali; mai mult chiar este necesară transcrierea în această ipoteză fiind că cei ce contractează în această situație sunt mai expuși să fie victime din cauza lipsei de publicitate, care în privința imobilelor se constată prin registrele

de transcripțiuni fiind cel puțin în același înțeles ca și în cazul transmisiunilor de proprietate obișnuite (art. 722—723 proc. civ.). Astfel numai se asigură principiul de ordine socială a siguranței tranzacțiilor. Legiuitorul a fost atât de preocupat de această chestiune încât principiul prevăzut de art. 712 l-a repetat în art. 718 când este vorba de actele dotale autentificate la judecătorii de ocazie și în art. 720 privitor la actele dotale făcute în străinătate.

Motivarea d-lui Consilier C. I. Năvârlie, care s'a deosebit de majoritate cu privire la aplicarea și interpretarea textelor de lege menționate în acest motiv de recurs, este perfect juridică și ne-o însușim.

Având în vedere că prin motivul V de casare recurenții pretind că actul dotal al Mariei Mărculescu nefiind transcris și în registrul de mutațiuni al Tribunalului situațiunei imobilului, nu era opozabil lor care dețineau drepturi de la înzestrată, legea nefăcând nici o distincție, în ce privește cazul când actul dotal conține o clauză de dotalitate, pentru bunuri viitoare și întrucât Curtea a judecat altfel, a violat art. 1228 c. c., 712, și 723 proc. civ. și a comis un exces de putere nesocotind și principiul siguranței transacțiilor.

Considerând că imobilele dotale nu pot fi înstrăinate în timpul căsătoriei decât în anumite cazuri prevăzute de lege.

Considerând că lipsa de transcripțiune în registrul de mutațiuni al Tribunalului situațiunei imobilului, nu ridică imobilului constituit dotă, caracterul dotalității și nu poate fi invocată decât de terții cari au contractat cu înzestrătorul, iar nu și de cei ce dețin drepturile lor asupra imobilului dela înzestrăți.

Că, în adevăr, transcripțiunea cerută de art. 722 proc. civ. are de scop de a aduce la cunoștința terților cari ar trata cu fostul proprietar, că drepturile lui asupra imobilului au trecut asupra altuia în totalitate sau în parte, iar nici decum de a face cunoscută starea de incapacitate a achizitorului de a dispune de imobilul care îi aparține.

Că ceea ce dă averii dotale caracterul și efectele dotalității este transcripțiunea în registrul special de foi dotale, prescrise de art. 708 și urm. proc. civ.

Că astfel fiind și întrucât în speță este constant că actul dotal al Mariei Tătărescu a fost transcris în 1910, în registrul de foi dotale al Tribunalului Tulcea, unde soțul ei, intimatul Rafael Mărculescu, își avea domiciliul, urmează că partea indiviză a imobilului în litigiu din Târgu-Jiu, moștenită de Maria Tătărescu dela tatăl ei decedat, în 1916, a căpătat caracter dotal și deci Curtea cu o exactă aplicațiune a legii a decis că înstrăinarea acestei părți indivize făcută de soția intimatului cu actul autentificat la nr. 830 din 1921, în afară de cauzele prescrise de lege, este nulă.

Că dar, motivul V de casare este neîntemeiat și cum recurenții au renunțat la motivele III și IV de casare, recursul câtă să fie respins cu cheltueli de judecată cari prin apreciere se fixează la suma de 5.000 lei.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

COMEMORAREA LUI DIMITRIE ALEXANDRESCU

DOMNULE,

Deși au trecut numai câțiva ani, dela moartea marelui savant în știința dreptului, **DIMITRIE ALEXANDRESCU**, totuși uitarea s'a așternut asupra memoriei lui, chiar din partea acelor care, prin pregătirea, educația și profesiunea lor, au datoriat să cinstească cum se cuvine pe aceia cari cât au trăit au ilustrat breasla lor și au săpat brazde adânci în știința dreptului românesc.

Dimitrie Alexandrescu prin viața închinată până în ultima lui clipă dreptului, la catedră, la bară, precum și printr'o intensă activitate publicistică, ca și prin monumentală operă ce ne-a lăsat, ne impune nouă contemporanilor datoriată de a aprinde și întreține flacăra amintirii și a recunoștinței, pe care s'o trecem generației viitoare.

De aceea **Curierul Judiciar**, la care Dimitrie Alexandrescu a colaborat până în ultima lui clipă, ca și **Cercul Ieșenilor**, de curând înființat, au socotit că este de datoriat lor să ia inițiativa proslăvirii memoriei fostului mare jurist și cărturar Dimitrie Alexandrescu, printr'o ședință comemorativă care va avea loc în București, în ziua de **Duminică 29 Octombrie** a. c., orele 10 dimineața, în **Sala Ateneului Român**.

Comitetul de inițiativă, în această zi solemnă, va distribui studenților merițoși și recomandați în număr de cinci de către fiecare Facultate de drept câte o colecție complectă din opera postumă a mult regretatului profesor Dimitrie Alexandrescu, drept premiu, în memoria ilustrului dispărut.

Pentru oficialități și membrii facultăților s'au rezervat loji speciale.

Primiți, vă rugăm asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

I. GR. PERIȚEANU **GR. L. TRANCU-IAȘI**
fost Ministru, Avocat fost Ministru, Profesor, Avocat
Director al Revistelor
Curierul Judiciar și **DR. GABRIEL DANIELOPOL**
Biblioteca Marilor Procese Cons. Controlor I. C. Conturi

ION S. CODREANU

Fondator al revistei *Curierul Judiciar*.
Director General al Soc. Anonime *Curierul Judiciar*
Avocat

LEGEA PENTRU REGLEMENTAREA DATORII-LOR AGRICOLE ȘI URBANE, din Aprilie 1933. Comentată și adnotată cu desbateri parlamentare, Expunere de Motive, Avizul Consiliului Legislativ și Rapoartele dela Cameră și Senat și un Indice Alfabetic complect de **E. Cristoforeanu**, Avocat, *Lei 120*.